

Poročilo o vključevanju javnosti v pripravo Trajnostne urbane strategije mesta Koper

Poročilo o vključevanju javnosti v pripravo Trajnostne urbane strategije mesta Koper predstavlja ključne značilnosti tega vključujočega procesa:

- izhodišča,
- vključene deležnike,
- cilje in pristop pri načrtovanju vključevanja javnosti,
- kanale obveščanja javnosti in spletnega posvetovanja,
- potek posvetovanj in rezultate ter učinke sodelovanja javnosti,
- zametke dolgoročnejšega sodelovanja z javnostjo,
- ter spoznanja iz tega procesa in priporočilo glede vključevanja javnosti v prostorsko načrtovanje v prihodnje.

1. Izhodišča in cilji vključevanja javnosti v pripravo TUS Koper

TUS Koper je strateški razvojni dokument Mestne občine Koper, za njegovo pripravo je bila zadolžena delovna skupina strokovnjakov in predstavnikov vseh občinskih sektorskih služb. Koncept TUS Koper je v prvi fazi sprejel občinski svet Mestne občine Koper, v nadaljnjih fazah pa je sledil razširjen in kontinuiran dialog s predstavniki javnosti po posameznih delovnih fazah in na vseh tematskih področjih, ki se jih je obravnavana razvojna problematika dokumenta dotikala. Ta proces je podrobneje predstavljen v nadaljevanju Poročila.

Osnovno izhodišče pri odločitvi za vključevanje javnosti v pripravo TUS je bilo dejstvo, da so pomembna sestavina in notranji potencial sodobnih urbanih sredin prav njihovi prebivalci, uporabniki in obiskovalci oziroma različne javnosti in skupine civilne družbe. Ljudje so živi del mest, ki fizičnemu prostoru in ureditvam odmerjajo vitalnost na podlagi tega, ali so ureditve in posegi zanje primerni, prijetni in prijazni. Javnost si tudi vse bolj prizadeva za aktivno vključenost v načrtovalske procese, ne samo kot opazovalec temveč kot aktivni soustvarjalec že med snovanjem rešitev, pripravo dokumentov, kakor tudi pri izvedbi in evalvaciji. Aktivna vključenost javnosti, njeno kontinuirano informiranje ter dosežena družbena sprejemljivost strategij in načrtovanih ukrepov pomeni njihov trden argument in dobro zagotovilo, da bodo aktivnosti in ukrepi v fazi njihove implementacije večinsko dobro sprejeti in da bodo dejansko zaživel.

Mestna občina Koper je pri pripravi TUS Koper prepoznala priložnost in potencial vzpostavitve partnerstva z javnostjo pri pripravi skupnega razvojnega dokumenta za izboljšanje bivalnega okolja v mestu. Vključevanje javnosti je bilo prepoznano kot izziv in priložnost:

- da se opredeli kakovostne vsebine, ki odgovarjajo potrebam, željam in vrednotam ljudi, katerim so namenjene;
- da se razvojni dokument približa skupnosti in ljudem, da bodo z njim zadovoljni, da ga bodo prepoznali kot dobrega in se z njim identificirali;
- da se spodbudi posameznike in skupnost k aktivni vključitvi pri njenem izvajanju.

Pri pripravi TUS Koper smo v povezavi z vključevanjem javnosti sledili naslednjim ciljem:

- dobri obveščeni javnosti o dokumentu TUS in njegovemu pomenu,
- aktivni udeležbi javnosti kot soustvarjalki vsebine dokumenta;
- javni preveritvi strokovnih pogledov na stanje in videnje razvoja;
- usmerjeni in strukturirani obravnavi ključnih vsebin in razvojnih vprašanj za maksimalni prispevek javnosti ter obravnavi predlogov javnosti v nadaljnjih korakih priprave TUS.

2. Vključeni deležniki

Javnost je bila v proces priprave dokumenta vključena skozi moderirane delavnice z vabljenimi **predstavniki zainteresirane strokovne in laične javnosti ter reprezentativnih interesnih skupin javnosti** (predstavniki krajevnih skupnosti, organizacij civilne družbe, strokovnih združenj, stanovskih in drugih organizacij). Vabljeni predstavniki javnosti so bili na samem začetku posvetovanj pozvani, naj informacije o TUS razširijo v svojih »bazah« ter naj člane pozovejo k posredovanju mnenj in predlogov, bodisi preko svojih predstavnikov, bodisi direktno preko spletnih vprašalnikov, ki so bili namenjeni **vsem zainteresiranim občanom**.

Vabljene so bile naslednje organizacije / družbene skupine:

- Zavod Koper Otok – Zavod za trajnostni razvoj Kopra, Župančičeva ulica 18, 6000 Koper, za področje podjetnikov v historičnem mestnem jedru;
- Društvo Arhitektov obale, Cesta Zore Perello – Godina 2, 6000 Koper, kot strokovno združenje za področje urejanja prostora in arhitekturno načrtovanje;
- Kolesarska mreža Obala, Dellavalejeva ulica 5, 6000 Koper, za področje trajnostne mobilnosti;
- PINA, Gregorčičeva ulica 6, 6000 Koper, kot predstavnik mladih;
- Znanstveno raziskovalno središče, Garibaldijeva 1, 6000 Koper, kot znanstveno- raziskovalna ustanova;
- KS Žusterna, Dolga reber 5, 6000 Koper, kot deležnik lokalne skupnosti;
- KS Semedela, Jurčičeva ulica 2, 6000 Koper, kot deležnik lokalne skupnosti;
- KS Škocjan, Cesta Marežganskega upora 4, 6000 Koper, kot deležnik lokalne skupnosti;
- KS za Gradom, Jurčičeva ulica 2, 6000 Koper, kot deležnik lokalne skupnosti;
- KS Olmo Prisoje, Oljčna pot 4c, 6000 Koper, kot deležnik lokalne skupnosti;
- KS Koper Center, Ulica OF 9, 6000 Koper, kot deležnik lokalne skupnosti;
- Primorska gospodarska zbornica, Ferrarska ulica 2, 6000 Koper, kot predstavnik lokalnega gospodarstva;
- Obrtno – podjetniška zbornica Koper, Staničev trg 1, 6000 Koper, kot predstavnik lokalnih obrtnikov;
- Center dnevnih aktivnosti za starejše občane Koper, Cesta Zore Perello Godina 3, 6000 Koper, kot predstavnik starejših.

3. Kontinuiran pristop vključevanja javnosti v različnih fazah priprave TUS

Pred začetkom vključevanja javnosti je bil pripravljen **procesni načrt** za celoten proces vključevanja javnosti, v katerem so bile izbrane faze priprave TUS ter vsebine, pri katerih je vključevanje javnosti najbolj smiselno in potrebno. Na tej podlagi so bili določeni cilji posameznega posvetovanja ter izbrane metode za strukturirane razprave oz. delavnice z udeleženci. Vsakokrat so bila skrbno določena tudi vodilna vprašanja, ki so predstavljala rdeče niti delavnic. Tak pristop je omogočal, da so bili vsakokratno predvideni rezultati tudi dejansko doseženi in da je bil torej pridobljen širok nabor mnenj in predlogov udeležencev, povezanih s posameznim vsebinskim sklopom TUS.

Sodelovanje javnosti ni bilo zasnovano kot enkratni dogodek, temveč je proces sodelovanja potekal **kontinuirano skozi več faz priprave TUS**. Udeleženci so sodelovali v treh zaporednih vsebinskih stopnjah TUS in v ta namen so bila v juliju, septembru in oktobru 2015 izvedena **tri posvetovanja**:

- **prvo posvetovanje** je bilo namenjeno predstavitvam namena, značaja in korakov priprave TUS, Regionalnemu razvojnemu programu kot delni podlagi za TUS in načrtu za vključevanje

javnosti; v moderirani razpravi, ki je sledila predstavitev, so udeleženci podajali svoja mnenja in predloge glede obstoječih potreb in problemov v mestu ter svojih predstav za vizijo prihodnjega razvoja Kopra;

- **drugo posvetovanje** je bilo namenjeno predstavitvi in pridobitvi povratnih mnenj ter predlogov udeležencev glede vsebin 2. faze priprave TUS: SWOT analizi in osnutku vizije, osnutku strateških in operativnih ciljev ter prednostnih področij TUS; predstavljeni pa so bili tudi učinki dotedanega sodelovanja javnosti;
- **tretje posvetovanje** je bilo prednostno usmerjeno v izdelavo predlogov usmeritev, programskih zasnov in predlogov načrtovanja za prednostna območja: (i) obala Koper-Izola, (ii) zeleni sistem v mestu Koper in (iii) staro mestno jedro; poleg tega so udeleženci predstavljali zelene načine nadaljnega sodelovanja ter njihove možne prispevke v nadaljnjih korakih izvedbe TUS; udeležencem so bile predstavljene tudi nadaljnje aktivnosti do sprejema in izvedbenega dela TUS

Širša javnost se je v posvetovanja lahko vključila tudi preko **spletnih vprašalnikov**, ki so jih izpolnjevali zainteresirani občani. Za razliko od aktivne udeležbe, konstruktivnega sodelovanja in bogatega nabora prispevkov udeležencev posvetovanj, je bil spletni odziv šibak.

Projektna skupina je izvedla tudi nekaj **intervjujev** v nekaterih specifičnih organizacijah.

4. Obveščanje javnosti in spletno posvetovanje

Poleg seznanjanja predstavnikov javnosti na moderiranih posvetovanjih, je vseskozi potekalo tudi obveščanje najširše javnosti o poteku priprave dokumenta preko interaktivne spletne strani. Ta je omogočala tudi spletno komunikacijo javnosti s pripravljavci TUS v obliki anket.

Spletna podstran Mestne občine Koper z naslovom »Trajnostna urbana strategija« je glavni kanal za **obveščanje javnosti** o TUS. Podstran vsebuje dva glavna sklopa vsebin:

- a. vsebine TUS
 - v začetni fazi: koncept, struktura TUS in opis postopka priprave TUS,
 - med posvetovanji: vsebinske predstavitve, poročila s posvetovanj in ostala relevantna gradiva za javnost, povezave na te dokumente (RRP,...),
 - kasneje: osnutki TUS in končna različica TUS.
- b. proces vključevanja javnosti:
 - vabila k sooblikovanju TUS v posameznih fazah priprave, vprašalniki,...
 - poročila z dogodkov v posameznih fazah.

Predstavnikom javnosti, ki so bili vabljeni na posvetovanja, so bila vabila in vsi drugi spremljajoči vsebinski dokumenti poslani **direktno** na njihove e-naslove.

5. Obravnava zbranih predlogov javnosti in njihovi učinki na vsebino TUS

Po vseh treh posvetovanjih so bila pripravljena in objavljena **poročila s posvetovanj**, ki podrobno predstavljajo zbrana mnenja in predloge udeležencev. Ta poročila so bila v komentar in morebitne dopolnitve poslana udeležencem posvetovanj, nato so bila ustrezno dopolnjena ter objavljena na spletni strani.

Zbrana mnenja in predloge s posvetovanj, intervjujev in spletnih odzivov je v vsaki fazi obravnavala projektna skupina, odgovorna za izdelavo TUS. V nadaljevanju so predstavljena stališča te projektne skupine do zbranih predlogov javnosti.

Prispevek javnosti in dodana vrednost TUS Koper zaradi vključevanja javnosti

Javnost je bila v proces nastajanja dokumenta vključena kot pomemben soustvarjalec vsebine: ključni prispevek javnosti je v smislu vsebinskega dopolnjevanja, preverjanja in potrjevanja zastavljene razvojne vizije in aktivnosti za uresničevanje TUS Koper. Vsebinski prispevek javnosti v tem pogledu predstavlja pomembno kakovost in dodano vrednost dokumenta, saj se vsebina osredotoča na izkazane probleme in potrebe prebivalcev in uporabnikov mesta in je neposredno ciljno usmerjena k izboljšanju kakovosti in pogojev bivanja v mestu.

V nadaljevanju so na kratko strnjeni glavni vsebinski prispevki javnosti j k posameznim fazam priprave TUS Koper:

- Analiza stanja se pri posameznih poglavjih opira in neposredno povzema rezultate in ugotovitve raziskav in uporabniških izkušenj, ki so jih posredovali udeleženi predstavniki različnih javnosti in uporabniških skupin: starejši, mladi, kolesarji, znanstveni raziskovalci. Kot primer navajamo dve študiji, in sicer Koper živi? Vključevanje prebivalcev v urejanje javnega prostora (Žakelj...[et al.], 2014) in Mladi v obalnih občinah: Analiza stanja (Cunk ur., 2014). Uporabniške izkušnje in pogled na življenje starejših občanov v mestu Koper smo pridobili neposredno z intervjujem predstavnikov starejših občanov.
- S.W.O.T. analiza posebej izpostavlja vsebinske dopolnitve in prispevke, ki so jih izpostavili ali posredovali udeleženci delavnic. Kot primer omenjamo problem dostopnosti in funkcionalnih ovir ter omejitev, zlasti na območju historičnega mestnega jedra so izpostavili predstavniki mladih, starejših in kolesarjev. Probleme glede dostopnosti in drugih funkcionalnih omejitev za opravljanje poslovnih dejavnosti v historičnem mestnem jedru ter problem parcialnega razvijanja in oživljanja historičnega mestnega jedra so izpostavili predstavniki trgovcev in obrtnikov (Zavod Koper Otok). Predstavniki obrobnih mestnih krajevnih skupnosti so izpostavili problem šibke povezanosti stanovanjskih sosesk z mestnim središčem.
- Trajnostna urbana vizija urbanega območja Koper je rezultat zaključne faze 1. delavnice, ko so udeleženci strnili svoje poglede na ključne elemente prepoznavnosti, razvojne potencialne in izzive mesta Koper. To so morje, zelene površine in dediščina historičnega mestnega jedra.
- V tretji, zaključni delavnici so udeleženci dopolnili nabor aktivnosti in ukrepov za uresničevanje zastavljene vizije s predlogi in pogledi, kako lahko javnost, tako laična in strokovna, tvorno prispeva in se aktivno vključi ter podpre tudi izvedbeno fazo.

Poglede na stanje in ključne razvojne izzive, kakor tudi videnje razvojne vizije je zainteresirana javnost posredovala neodvisno in neobremenjeno z informacijami ali predlogi strokovne ekipe pripravljavcev TUS Koper. Predstavniki zainteresirane javnosti so bili tako spodbujeni k aktivnemu (so)delovanju in razmisleku. Tvrstni pristop je omogočil dobro preveritev prekrivanja/razhajanja pogledov javnost s strokovnimi pogledi projektne skupine. Predvsem pa odločnejšo in bolj jasno postavitev razvojne vizije urbanega območja Koper na tistih stičnih točkah in poudarkih, ki so jih kot bistvene prepoznali tako strokovna skupina pripravljavcev kot zainteresirana javnost.

6. Pogled naprej - sodelovanje javnosti pri izvajanju TUS Koper

Trajnostna urbana strategija se s pripravo razvojnega dokumenta šele dobro začne. Izvajanje aktivnosti in ukrepov strategije urbanega razvoja pa pomeni nadaljevanje procesa za njeno uresničevanje. In tudi v tej fazi je sodelovanje javnosti pomemben dejavnik uspeha. Svojo pripravljenost za konstruktivno sodelovanje v nadaljnjem procesu izvajanja TUS so na posvetovanjih pogosto izražali tudi udeleženci.

Z željo, da bi skozi plodno sodelovanje z občani izkoristili kar največ notranjih potencialov za prihodnji razvoj Kopra, je bil na tretjem, zaključnem posvetovanju en sklop namenjen predstavitvam pripravljenosti in potencialov sodelujočih deležnikov za izvajanje ukrepov in aktivnosti TUS. Udeleženci so predstavili bogat nabor notranjih potencialov, pripravljenosti za sodelovanje ter možnih načinov njihove soudeležbe.

7. Izkušnja in priporočilo glede vključevanja javnosti v prostorsko načrtovanje

V okviru trajnostnega urbanega razvoja kot dolgoročnega procesa so za vključenost in optimalni prispevek javnosti pri načrtovanju in implementaciji ukrepov zelo pomembni na eni strani zavedanje in razumevanje pomena tega področja pri odločevalcih ter njihova pripravljenost za odpiranje vključujočih procesov, na drugi strani pa kontinuirano komuniciranje, ozaveščanje in izobraževanje javnosti o pomenu in učinkovitih oblikah participativnega načrtovanja.

Proces priprave TUS Koper je bil za vse deležnike, tako pripravljavca, izdelovalca in udeleženo javnost, nova, predvsem pa **izjemno pozitivna izkušnja in potrditev pomena partnerskega sodelovanja za kakovostne razvojne in prostorske rešitve. Nadaljevanje tovrstne prakse vključevanja javnosti v načrtovalski proces in tudi v priprave drugih razvojnih in prostorskih dokumentov je v danem trenutku izziv in priložnost za postopno spreminjanje uveljavljenih načinov (ne)vključevanja javnosti.** Le-ti se danes zaradi pogosto nasprotujočih si razmerij med deležniki, neaktivnosti ali nezainteresiranosti javnosti, medsebojnega nezaupanja, pa tudi pomanjkanja veččin participacije, namreč vse bolj kažejo kot preživeti in nekonstruktivni. **Čas je za učinkovitejše vključujoče procese, dolgoročno naravnani več-deležniški dialog in krepitev participativne kulture, kar so predpogoji za trajnostni razvoj in blaginjo v mestu Koper.**

Koper, oktober 2015

Pripravil:

- PS prostor, d.o.o.,
- vključevanje javnosti Regionalni razvojni center Koper.